

Arkivsaksnr.:
2024/393

Dokumentdato:
25.01.2024

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
8/24

Møtedato:
01.02.2024

UiBs internasjonale samarbeidsavtaler og relasjoner

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 111/19 [UiBs internasjonale nettverk](#)
- Styresak 59/21 [EU – status for arbeidet på UiB](#)
- Styresak 35/23 [Orientering om UiBs deltagelse i den europeiske universitetsalliansen CHARM-EU](#)

Saken gjelder:

En av de sentrale ambisjonene i UiBs strategi er å «**styrke vår internasjonale synlighet og være en attraktiv internasjonal samarbeidspartner**». Hovedmålet med UiBs institusjonelle, internasjonale arbeid er å fremme kvaliteten til UiBs forskning og utdanning.

UiBs institusjonelle engasjement i internasjonalt samarbeid innbefatter i dag en bredde av medlemskap i nettverk, organisasjoner, allianser og strategiske partnerskap samt en rekke bilaterale avtaler. De siste årene har den geopolitiske situasjonen og de ytre rammene for internasjonalt samarbeid endret seg drastisk og fått betydning for våre samarbeidsrelasjoner. Dette krever at UiB arbeider enda mer systematisk og målrettet med sine internasjonale relasjoner for å sikre en sterk internasjonal profil også i tiden fremover.

Saken oppsummerer det internasjonale samarbeidet på institusjonsnivå og belyser betydningen av endringer i rammebetingelser og i det geopolitiske landskapet. Herunder gis det en beskrivelse av de ulike samarbeidsflatene UiB har med EU via UiBs Brusselkontor og med land utenfor Europa. Det trekkes videre opp ambisjoner for det internasjonale samarbeidet og hvordan dette skal følges opp.

Forslag til vedtak:

Universitetsstyret tar saken til orientering.

Tore Tungodden
Universitetsdirektør

25.01.2024/Annette Servan/Are Straume/Birgit Falch/Katrine Moland Hansen/Christen Soleim/Alette Gilhus Mykkeltvedt

Vedlegg:

1. Saksframstilling
2. Oversikt over UiBs medlemskap i organisasjoner og nettverk på institusjonsnivå

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
8/24

Møtedato:
01.02.2024

Arkivsaksnr.:
2024/393

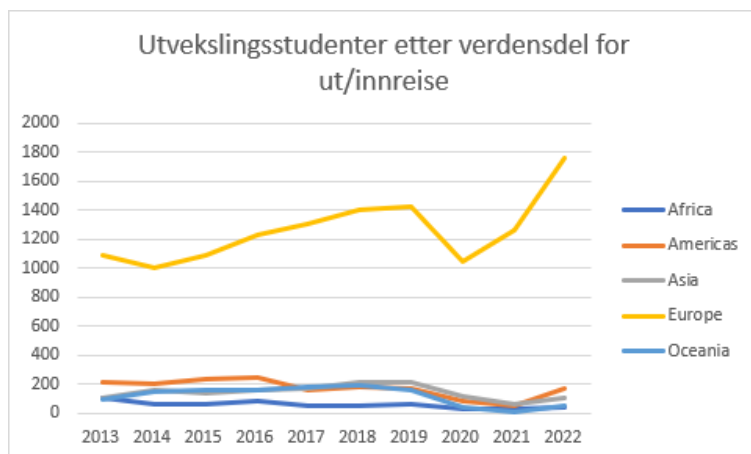
UiBs internasjonale samarbeidsavtaler og relasjoner

Bakgrunn

En sentral ambisjon i UiBs strategi er at universitetet skal styrke sin internasjonale synlighet og være en attraktiv internasjonal samarbeidspartner. Universitetets fagmiljøer ivaretar et bredt spekter av internasjonale samarbeid gjennom forskernes egne nettverk og relasjoner, gjennom prosjekter og i studentutveksling. På institusjonsnivå ivaretas felles virkemidler, institusjonsavtaler og strategiske samarbeid der hovedmålet er å utvikle kvaliteten til UiBs forskning og utdanning. Dette skal blant annet oppnås ved å utvikle rammene for institusjonell deltakelse i internasjonale kunnskapsallianser og nettverk. UiBs strategi slår videre fast at UiB skal benytte tilstedeværelsen i Brussel for å styrke europeisk samarbeid og mulighetene i EUs rammeprogrammer.

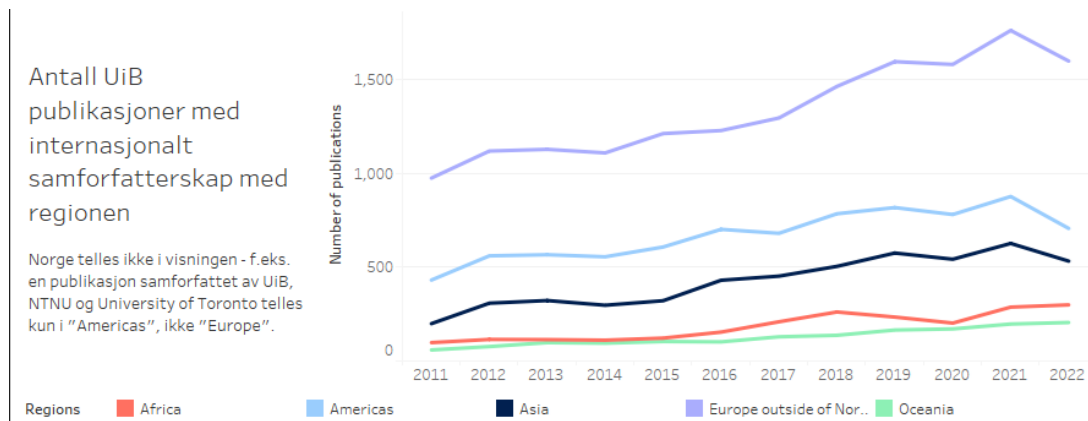
Internasjonalt samarbeid er en viktig forutsetning for UiB, som et forskningsintensivt universitet på høyt nivå. UiB huser en rekke sterke internasjonale fagmiljøer med solide koblinger og partnerskap rundt om i verden. UiB kan også vise til en høyere andel internasjonale sampublikasjoner sammenlignet med de andre norske universitetene. I 2022 hadde vi ca. 1300 innreisende og over 800 utreisende studenter, og rundt 40% av våre vitenskapelig ansatte og ferdige doktorgradskandidater kommer fra et annet land. UiB har holdt et høyt nivå på det internasjonale samarbeidet til tross for pandemien. Vi ser også at tallene for utvekslingsstudenter er på vei opp igjen. Utfordringen blir å opprettholde et høyt nivå til tross for en mer anstrengt geopolitisk situasjon i en tid preget av en rekke globale utfordringer som krever nettopp mer internasjonalt kunnskapssamarbeid - som for eksempel klimaendringer, epidemier, migrasjon, fattigdom, krig og matsikkerhet.

Europa er den regionen som UiB har mest samarbeid med, målt etter vitenskapelig publisering, prosjekter finansiert av EU og av nasjonale organer, samt student- og ansattmobilitet. Når det gjelder vitenskapelig publisering, har den største prosentvise veksten siden 2012 vært med Asia. USA er det enkeltlandet der UiB har mest samarbeid innen

vitenskapelig publisering og prosjekter finansiert av NFR. Storbritannia er landet med flest samarbeidsprosjekter med UiB finansiert av Horisont Europa og flest utvekslingsstudenter fra

UiB. Tyskland er også et viktig partnerland, særlig i Erasmus+-prosjekter. Når det gjelder studentmobilitet dominerer Europa. Og europeisk studentmobilitet er ytterligere forsterket i etterkant av pandemien.

Internasjonalt samarbeid på forsknings- og utdanningsfeltet kan sies å være viktigere enn noen gang. Dette gjelder både for å sikre kvalitet i forskning og utdanning, og for å etablere og opprettholde dialog om globale utfordringer på tvers av land og kontinenter. Akademisk frihet og demokrati er sentrale verdier i vårt samarbeid med andre institusjoner og i våre internasjonale aktiviteter.

Samtidig står internasjonalt samarbeid nå overfor nye utfordringer. Den siste tids geopolitiske utvikling har ført til økte spenninger, og økt bevissthet rundt hvordan forsknings- og utdanningssamarbeid kan bli brukt som politisk virkemiddel. EU får styrket betydning for norske institusjoner som en etablert samarbeidsaktør med felles verdier med hensyn til demokrati og akademisk frihet. EUs rammeprogram for forskning og innovasjon er i tillegg verdens største åpne forskningsprogram, og åpner også for samarbeid med land utenfor Europa, hvor såkalte tredjeland assosieres til rammeprogrammet gjennom særlige avtaler med EU¹. Verdens største utdanningsprogram Erasmus+ har også en andel øremerkede midler for globalt samarbeid. I begge programmene stilles det nå krav til at deltagerne i prosjekter og samarbeid tilslutter seg europeiske verdier. I denne situasjonen er det viktig å ha en helhetlig og strategisk tilnærming til UiBs internasjonale samarbeid.

Rammebetingelser for internasjonalt kunnskapssamarbeid

Kunnskap og kunnskapsproduksjonen er per definisjon internasjonal, og den geopolitiske situasjonen vil til enhver tid ha betydning for rammebetingelsene for internasjonalt kunnskapssamarbeid.

I 2024 ser vi økte spenninger mellom stormaktene Kina og USA, der Kina også er et land som utfordrer USA og Europas posisjon innen kunnskaps- og teknologiutvikling. Samtidig er demokratiet under press i flere land², noe som kan forsterkes ytterligere av Russlands invasjon av Ukraina. Med økte geopolitiske spenninger risikerer vi at det følger sterkere påtrykk på politisk styring av forsknings- og kunnskapssamarbeid, og med det restriksjoner som påvirker institusjonens autonomi i valg av samarbeidspartnere.

¹ EU har underskrevet assosieringsavtale med New Zealand og forhandler bl.a. med Japan, Sør-Korea og Canada.

² <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2022>

Det europeiske kunnskapsområdet er i stadig utvikling, i form av nye allianser, virkemidler og organisasjoner. Konsekvensene er mange. Aktiv europeisk deltakelse er nødvendig for å kunne bidra inn og nyttiggjøre oss midlene og organisasjonene som stilles til rådighet. Det er også et tettere samvirke mellom de ulike virkemidlene og organisasjonene, slik at UiBs aktive deltakelse gjerne er en forutsetning for å utnytte verktøy og ressurser som stilles til disposisjon i Europa. I UiBs tildelingsbrev for 2024 står det at regjeringen forventer at universitetet bidrar til økt deltakelse i EUs programmer for utdanning, forskning og innovasjon og aktiv deltakelse i samarbeidet om politikk og rammebetingelser gjennom Det europeiske forskningsområdet (ERA) og Det europeiske utdanningsområdet. Målet for EU er å styrke det europeiske kunnskapsområdet samt utvikle fremragende utdanning og forskning i Europa, felles europeisk identitet og styrke universitetenes rolle i samfunnet. Det er derfor blant annet av stor betydning at UiB er medlem av universitetsalliansen CHARM-EU.

I 2021 la regjeringen frem *Panoramastrategien (2021-2027)*³ som handler om hvordan Norge skal øke samarbeidet om forskning, høyere utdanning og innovasjon med land utenfor EU/EØS på en helhetlig og langsiktig måte. Strategien omfatter ni land utenfor EU/EØS-området som regjeringen mener er av strategisk betydning for kunnskapssektoren: Brasil, Canada, India, Japan, Kina, Sør-Afrika, Sør-Korea og USA (også Russland inntil februar 2022).

I løpet av det siste året har regjeringen besluttet å innføre studieavgift for studenter fra land utenfor EU/EØS og Sveits, og å kutte i stipend for norske studenter som betaler skolepenger for studier utenfor Norden. For UiB har dette resultert i en vesentlig nedgang i opptaket av internasjonale studenter utenfra Europa i 2023, og en reduksjon av søknader for opptak i 2024 på 89%. Studieavgiftene har potensielt store implikasjoner for UiBs mangfold i studentmassen. UiB vil bruke andre former for institusjonelt internasjonalt utdanningssamarbeid mer strategisk for å opprettholde dette mangfoldet. Også det nye finansieringssystemet for UH-sektoren kan ha implikasjoner for institusjonenes insentiver til å sende egne studenter på utenlandsopphold fordi det ikke lenger utløser resultatmidler for studentutveksling og det er innført studieavgift for studenter utenfor EØS. Studieavgifter og eksternt utdanningssamarbeid vil bli omtalt i en egen styresak.

Eksportkontroll og ansvarlig internasjonalt samarbeid

Et eksempel på hvordan den geopolitiske situasjonen har betydning for internasjonalt kunnskapssamarbeid er økt fokus på eksportkontroll og ansvarlig internasjonalt samarbeid. Europakommisjonen⁴ har påpekt at menneskerettigheter, ytringsfrihet og akademisk frihet er truet i mange land. Enkelte regimer benytter forskning og innovasjon instrumentelt for å oppnå global innflytelse og sosial kontroll, og iverksetter tiltak for å oppnå teknologisk overlegenhet. I 2022 publiserte Europakommisjonen retningslinjer for å håndtere «foreign R&I interference». I Norge ble det i 2023 lansert egne retningslinjer for ansvarlig internasjonalt samarbeid for norsk kunnskapssektor⁵. I tildelingsbrevet for 2024 sier regjeringen at de forventer at virksomhetene i sektoren følger retningslinjer for ansvarlig internasjonalt samarbeid og gjør gode avveininger mellom åpenhet og sikkerhet når man inngår i samarbeid med internasjonale partnere.

UiB har igangsatt et arbeid for hvordan retningslinjene fra HK-dir skal følges opp og særskilt hvordan det kan sikres at forskere ved UiB kan videreføre og etablere nye samarbeid med relevante internasjonale partnere innenfor rammen av norsk eksportkontrolllovgivning. UiB følger også opp at studentsaker behandles i tråd med retningslinjene.

³ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/panoramastrategien-20212027/id2845286/>

⁴ «On the Global Approach to Research and Innovation - Europe's strategy for international cooperation in a changing world».

⁵ <https://hkdir.no/retningslinjer-og-verktoy-for-ansvarlig-internasjonalt-kunnskapssamarbeid>

UiBs kunnskapssamarbeid med regioner og land

EU

Norge er tett knyttet til EU gjennom EØS-avtalen som har en direkte betydning for at vi er med i EUs rammeprogrammer, herunder Horisont Europa og Erasmus+ programmene. Norges største samarbeidspartnere – også når det gjelder forskning og utdanning – er EU-land.

UiBs samarbeid med disse finansieres både av EUs rammeprogrammer og av nasjonale finansieringsordninger. Sverige, Danmark, Frankrike, Tyskland, Nederland og Finland er landene vi har flest EU- og forskningsrådsfinansierte samarbeidsprosjekter med. Gjennom det nordiske samarbeidet er det også midler til utdannings- og forskningssamarbeid med Norden og Baltikum gjennom programmene Nordplus og Nordforsk.

EU vil bli viktigere fremover og UiB er på institusjonelt nivå med i flere europeiske allianser, nettverk og organisasjoner. Særlig viktig vil europeiske universitetsallianser bli, både i europeisk kunnskapspolitikk og for å bygge et felles europeisk kulturområde. At UiB er med i universitetsalliansen CHARM med flere anerkjente europeiske universiteter, vil være en styrke for vårt engasjement i de europeiske rammeprogrammene, og vil styrke vårt bilaterale samarbeid med sterke europeiske universiteter.

Nord-Amerika og Storbritannia

USA og Storbritannia er de landene som UiB har mest forsknings- og utdanningssamarbeid med, målt i kombinasjonen av sampublikasjoner, utvekslingsavtaler samt NFR og HK-dir-finansierte prosjekter.

Flere av verdens høyeste rangerte universiteter ligger i Nord-Amerika og i Storbritannia. Det har stor faglig og strategisk betydning å samarbeide tett med forskningsmiljøer fra disse landene. USA er fortsatt den største og mest innflytelsesrike nasjonen når det kommer til forskning og utdanning – dels grunnet et høyt investeringsnivå over mange tiår i forskning og utvikling fra både offentlig og privat sektor.

UiB har samarbeidet med Peder Sather-senteret ved UC Berkeley siden opprettelsen av senteret i 2012. Dette innebærer en årlig utlysning av nettverksmidler for forskere ved UiB og UC Berkeley og har gitt grunnlag til å forsterke samarbeidet mellom forskere ved de to institusjonene. I tillegg har UiB institusjonelle avtaler med University of Washington i Seattle og med Memorial University of New Foundland i Canada om forskermobilitet. I 2023 undertegnet UiB en avtale med MIT MISTI om et Global Seed Fund.

UiB er også i dialog med flere universiteter i Storbritannia om et tettere samarbeid. Dette har blitt viktigere sett i lyset av deres utmelding av EU og følgerkningene av dette. På forskningsområdet har det medført at Storbritannia har blitt mer isolert fra resten av Europa og at samarbeidet med europeiske partnere har falt. Storbritannia fikk i 2023 en avtale med EU om deltakelse i Horisont Europa, men er fortsatt ikke en del av Erasmus+ programmet. Likevel er utveksling for UiBs studenter fortsatt mulig gjennom Erasmus+. UiB har ca. 60 Erasmusavtaler med læresteder i Storbritannia. Studenter ved UiB har muligheten for å ta kurs i engelsk språk, litteratur og kultur ved det norske studiesenteret i York som del av sine studieløp eller ta enkeltstående emner på bachelor- eller mastergradsnivå.

I Storbritannia har UiB mest sampublisering med universitetene under University of London paraplyen, spesielt University College London og Imperial College London, samt universitetene i Cambridge, Oxford og Edinburgh.

Selv om UiB har tette bånd og sterke samarbeid med Storbritannia, Canada og USA, er det et stort potensial for å utvikle dette i de kommende år.

Afrika

UiB har en lang historie og bred erfaring med utveksling og utvikling av kunnskap med afrikanske partnere og dermed et betydelig nettverk med fagpersoner og institusjoner. Kunnskapssamarbeid med afrikanske institusjoner har spilt en viktig rolle i utviklingen av flere sterke fagmiljøer ved Universitetet i Bergen over svært lang tid, eksempelvis er tre av UiBs sentre for fremragende forskning basert på langvarige samarbeid med bl.a. afrikanske institusjoner.

Noen av UiBs eldste strategiske internasjonale samarbeid er med afrikanske institusjoner. Vi har samarbeidet med University of Khartoum i Sudan i over 60 år. Med den pågående krigen i Sudan står samarbeidet foran en stor utfordring. På kort tid har flere viktige aktiviteter som var planlagt i Khartoum, koblet til et nytt prosjekt som er støttet av den norske ambassaden i Khartoum, blitt flyttet til Bergen eller til institusjoner i Sudans naboland. Lange samarbeid mellom forskere i Bergen og Khartoum gjør det likevel mulig å fortsette aktivitet og kunnskapssamarbeid i en ellers vanskelig situasjon.

UiB har samarbeidet med Makerere University i Uganda i over 30 år innenfor et bredt spekter av fagmiljø fra medisin til samfunnsvitenskap. Over 150 studenter fra Makerere har tatt doktorgrad ved UiB og mer enn 200 en mastergrad. Samtidig har nesten 300 studenter fra det medisinske fakultetet ved UiB hatt klinisk praksis ved Makerere og universitetssykehuset Mulago. På grunn av ny lovgivning knyttet til LHBT er det en økt sikkerhetsrisiko i landet også for innreisende studenter og ansatte.

Videre har UiB mye samarbeid med University of Western Cape og University of Cape Town i Sør-Afrika. Disse samarbeidene og UiBs medlemskap i SANORD står sentralt i UiBs institusjonelle samarbeid med afrikanske institusjoner. UiB har samarbeid med institusjoner i andre afrikanske land, eksempelvis har [UiB 14 NORAD-finansierte prosjekter](#) gjennom [NORHED II-programmet](#).

Latin-Amerika

Latin-Amerika har sterke og høyt rangerte universiteter særlig i Argentina, Brasil, Chile, Colombia og Mexico. Fagmiljøene på disse institusjonene er dermed attraktive samarbeidspartnere for å styrke UiBs forskning og forskningsbaserte utdanning innen en rekke fagfelt.

Samarbeid med Latin-Amerika blir stadig viktigere for Europa og europeiske universiteter i en tid hvor de geopolitiske endringene kan medføre at det blir flere utfordringer knyttet til samarbeid med universiteter i andre regioner og verdensdeler.

UiB er medlem av CLACSO – en organisasjon som knytter sammen over 800 forskningsinstitusjoner i Latin-Amerika med fokus på samfunnsvitenskap og humaniora. Når det gjelder institusjonelle bilaterale avtaler og studentutvekslingsavtaler i denne regionen, har UiB mest samarbeid med universiteter i Brasil, Chile og Mexico, men UiB har relativt sett et begrenset samarbeid med latin-amerikanske land.

Asia

Japan, Kina, India og Sør-Korea, er alle store forskningsnasjoner som inngår i regjeringens Panoramastrategi. Disse landene har over tid investert betydelig i utdanning, forskning og utvikling og står nå for en stor del av kunnskapsproduksjonen i verden. Det er derfor viktig for UiB å ha samarbeid med disse og andre land i Asia.

Når det gjelder bilaterale forskningsavtaler er Kina og Sør-Korea de asiatiske landene UiB har flest avtaler med. Dette sammenfaller i stor grad med utvekslingssamarbeid. I tillegg er det viktig utvekslingssamarbeid med Japan, hvor vi samarbeider bl.a. innenfor hav- og klimaforskning.

Det akademiske samarbeidet med Kina blir påvirket av og må sees i sammenheng med de økte geopolitiske spenningene som er beskrevet tidligere i saken. Her vil både retningslinjene for ansvarlig internasjonalt samarbeid og det skjerpede eksportkontrollregimet overfor land Norge ikke har sikkerhetssamarbeidsavtale med påvirke mulighetene for akademisk samarbeid med kinesiske partnere.

Oppfølging av målene for systematisk internasjonalt arbeid ved UiB

Hovedformålet med det internasjonale arbeidet ved UiB er å **fremme kvaliteten til UiBs forskning og utdanning**. På institusjonsnivå foreslås det fire innsatsområder for å styrke det internasjonale samarbeidet:

1. Fremme muligheter for ansatte og studenter til å få internasjonale partnerskap og høste erfaringer fra internasjonalt samarbeid
2. Øke UiBs synlighet internasjonalt
3. Posisjonere UiB for å lykkes i EUs programmer
4. Påvirke og få gjennomslag i internasjonal, og særskilt europeisk, kunnskapspolitik

Innsatsområdene støtter opp om UiBs strategi og vil bli brukt til å systematisere arbeidet med oppfølgingen av strategiske allianser, nettverk og organisasjoner.

1. Fremme muligheter for ansatte og studenter til å få internasjonale partnerskap og erfaringer

UiB skal være en «*attraktiv internasjonal samarbeidspartner*» og «*arbeide med utvekslingsmulighetene for våre studenter basert på utdanningskvalitet, faglig bredde og interkulturell forståelse*». (UiB strategi 2023-2030)

UiB arbeider systematisk med å fremme mulighetene for våre ansatte og studenter til å få internasjonale partnerskap og erfaringer. På institusjonsnivå arbeides det kontinuerlig med å sikre gode relasjoner og kontakter i ulike land og regioner. Dette inkluderer blant annet å holde seg oppdatert på spesielt aktuelle forskningsområder og finansieringsmuligheter, generell kunnskap og informasjon om landet/regionen, informasjon om og kontakt med de viktigste institusjonene og oversikt over eksisterende (og potensielle) samarbeid. UiB inngår også strategiske partnerskap og avtaler på institusjonsnivå og er medlem i flere internasjonale nettverk, organisasjoner og allianser. Mange av disse gir tilgang på såkorn- og mobilitetsmidler som kan stimulere til samarbeid og utveksling mellom institusjoner, infrastruktur og ressurser som kan støtte faglige aktiviteter i utlandet. UiB har også egne støtteordninger og virkemidler som støtter opp om internasjonalt samarbeid. Gjennom Meltzerfondet gis det for eksempel årlig støtte til forskningsprosjekter og reisestipend til forskere og studenter. Fakulteter og institutter har også ulike virkemidler og ordninger for å legge til rette for internasjonalt samarbeid.

I tillegg vil det i mange tilfeller være gode muligheter for ansatte og studenter ved UiB til å engasjere seg i organisasjonenes akademiske virksomhet og dermed utvide egne nettverk og kontakter. Internasjonale kontakter og erfaringer kan også oppstå gjennom det internasjonale miljøet ved UiB. Rekruttering av internasjonale studenter, forskere og gjesteforelesere inngår derfor som en viktig del av denne innsatsen.

Deltakelse i internasjonale organisasjoner og nettverk

UiB er på institusjonsnivå medlem i en rekke internasjonale organisasjoner, nettverk og allianser. Kort oppsummert er UiB i dag medlem i:

- **Bilaterale samarbeid:** UiB har seks bilaterale samarbeid på institusjonsnivå (Makerere, MIT (Global Seed Fund), UC Berkeley (Peder Sather Center), University of Washington, Memorial University of New Foundland og det Britiske EU-kontoret i Brussel)
- **Sentre i utlandet:** UiB deltar i universitetssentre blant annet i Hellas, Kroatia, Kina og India, UK og Frankrike og drifter et forskningssenter i Athen.
- **Organisasjoner, nettverk og allianser:** UiB ble nylig med i universitetsalliansen CHARM-EU.
- Videre er UiB medlem av åtte europeiske organisasjoner og nettverk samt syv globale organisasjoner og nettverk, samt ett nettverk for Latin-Amerika og ett for det sørlige Afrika.

I tillegg er UiB vertskap for et europeisk vitenskapsakademi, Academia Europaea.

Bilaterale avtaler

UiB har i overkant av 40 bilaterale intensjonsavtaler på institusjonsnivå med institusjoner i resten av verden. I tillegg til dette er det inngått en rekke bilaterale avtaler på institutt- eller fakultetsnivå. UiB har også rundt 75 bilaterale studentutvekslingsavtaler utenfor Europa på institusjonsnivå og nær 100 på institutt- eller fakultetsnivå. Erasmus-avtaler (utvekslingsavtaler i Europa) ligger på lokalt nivå og UiB har over 800 av disse.

EKSEMPEL: Erasmus mobilitet

Erasmus-programmet gir muligheter for både studenter og ansatte ved UiB til å gjennomføre mobilitetsopphold i og utenfor Europa. Gjennom ordningen global mobilitet har Erasmus-programmet åpnet for mobilitet til de fleste land i verden, og UiB er blant universitetene som har brukt denne ordningen i størst grad og fått best uttelling i Norge. Årlig sender UiB ut rundt 700 studenter og ansatte gjennom Erasmus-programmet. Global mobilitet finansierer også innreisende studenter og ansatte.

EKSEMPEL: UARCTIC North2North Mobility Program

Flere av UiBs internasjonale nettverk og samarbeid tilbyr såkorn- og mobilitetsmidler som legger til rette for at ansatte og studenter ved UiB kan få internasjonal erfaring. UArctic sitt North2North Mobility Program er tilgjengelig for både ansatte og studenter og finansierer kortere opphold ved andre N2N institusjoner. I løpet av våren 2023 har UiB 3 utreisende ansatte og 2 utreisende studenter gjennom programmet.

2. Øke UiBs synlighet og attraktivitet internasjonalt

UiB skal «*utvikle attraktive og synlige formidlingsarenaer som inviterer til dialog nasjonalt og internasjonalt*» (UiB strategi 2023-2030).

UiBs synlighet og attraktivitet internasjonalt springer i stor grad ut av fagmiljøenes brede internasjonale samarbeid. Det innebærer også aktiv deltakelse på internasjonale arenaer og i gode internasjonale nettverk. Å sikre tilgang til og ta i bruk arenaer eller kommunikasjonskanaler som synliggjør UiB internasjonalt, kan bidra til å styrke UiBs omdømme og gjøre oss mer attraktive som samarbeidspartnere, studiested og arbeidsgivere for forskere og studenter i resten av verden.

Internasjonal synlighet gir også mulighet til å fremme sentrale verdier som akademisk frihet og demokrati på internasjonale arenaer. I langtidsplanen sier regjeringen at de vil bruke internasjonalt samarbeid for å fremme akademisk frihet og påpeker behovet for å i større grad ta i bruk ulike muligheter for internasjonalt samarbeid, for eksempel gjennom bilateralt samarbeid eller i regi av internasjonale organisasjoner som FN eller OECD.

UiB arrangerer årlig en rekke internasjonale konferanser og aktiviteter som involverer internasjonale samarbeidspartnere og som når et bredt nasjonalt og internasjonalt publikum. Universitetsledelsen er også vertskap og avlegger besøk på en rekke arenaer der det er dialog med utenlandske universiteter, ambassader og ulike internasjonale organisasjoner. Dette er viktige møteplasser som på ulike måter styrker UiBs synlighet og som danner grunnlag for nye samarbeidsmuligheter.

EKSEMPEL – Staff Mobility Week

De siste ti årene har UiB arrangert Staff Mobility Week i mai/juni. Dette er et samarbeid mellom ulike avdelinger ved UiB til å samarbeide om å tilby en ukers workshop med ulike tematiske spor for våre europeiske samarbeidsuniversiteter, inkludert alliansepartnere. Vi har rundt 50 internasjonale deltakere hvert år, og dette gir UiB en god anledning til å synliggjøre UiB i tillegg til erfaringsdeling med andre universiteter, og å styrke vårt internasjonale nettverk.

EKSEMPEL – [Felles nordisk arrangement i Brussel](#) om Afrika-Europa-samarbeid

innen forskning og innovasjon i september 2023. Syv nordiske aktører samarbeidet om arrangementet som fikk et stort nedslagsfelt og samlet deltagere på høyt nivå fra både EU og Den afrikanske union. Arrangementet viste frem gode eksempler på nordisk-afrikansk samarbeid og synliggjorde UiB som aktiv norsk aktør i samarbeid med Afrika. Forskere fra UiB deltok og fikk oppdatert informasjon om europeiske virkemidler og innsats for styrket samarbeid med afrikanske universiteter.

EKSEMPEL – Felles arrangement mellom UiB og NORCE i Brussel med tema *New Challenges to Democracy*

23. januar 2024 gikk UiB og NORCE sammen om [et felles arrangement med faglige perspektiver på demokratiske utfordringer](#) innen tema som KI, klima og samfunnsinvolvering. Hensikten var blant annet å peke på forskningens betydning for å bidra til løsninger på kort og lengre sikt. Som en del av arrangementet har 10 forskere ved UiB og NORCE publisert [korte policy briefs](#) på tema knyttet til demokrati. Disse peker på betydningen av å få på plass forsknings- og innovasjonsrelaterte temaer på demokrati i det kommende rammeprogrammet.

3. Posisjonere UiBs forskningsmiljø for å lykkes i EUs programmer

UiB skal «benytte tilstedeværelsen i Brussel for å styrke europeisk samarbeid og mulighetene i EUs rammeprogrammer» (UiB strategi 2023-2030)

I kraft av EØS-avtalen deltar Norge på lik linje som EUs medlemsland i 11 av EUs rammeprogram, deriblant Horisont Europa, Erasmus+, Digital Europa, Kreativt Europa og EUs helseprogram. Norge deltar også i Det europeiske forskningsområdet (ERA) som har virkemidler med direkte konsekvenser for universitetene og den norske forskningspolitikken. Horisont Europa (2021-2027) er svært viktig for forskning og internasjonalt forskningssamarbeid. Regjeringen har høye ambisjoner for norsk deltagelse i EUs programmer. For å støtte opp under dette, la regjeringen i 2021 frem strategier som fastsetter regjeringens overordnede mål og ambisjonsnivå for deltagelse i Horisont Europa⁶ og Erasmus⁷.

UiB bruker sine internasjonale partnerskap og nettverk til å posisjonere egne fagmiljø til å lykkes i EUs programmer. Dette kan være gjennom faglige arbeidsgrupper, og ved å bruke internasjonale nettverk til partnersøk og kobling av enkeltforskere eller faggrupper. Synlighet og aktiv deltakelse i nettverk eller på andre arenaer fører til at andre universiteter kontakter UiB med henblikk på samarbeid inn mot EUs programmer.

UiBs Brusselkontor

UiB etablerte i 2015 et kontor i Brussel. Kontoret arbeider for å styrke synlighet og innflytelse på europeisk nivå samtidig som det er et viktig bindeledd mellom UiB og EU-systemet. Gjennom Brusselkontoret har UiB tilgang på viktige nettverk og tidlig informasjon om hva som skjer i EU-systemet. Brusselkontoret fasiliterer også samlinger og møter rettet mot politikk- og programpåvirkning eller som møteplass med europeiske samarbeidspartnere. Den sentrale plasseringen i Brussel gjør det lettere å samle europeiske og internasjonale aktører. Gjennom Brusselkontoret videreutvikles også UiBs nettverk med andre FoU-aktører i Brussel.

CHARM-EU

I januar 2023 gikk UiB inn som niende partner i den europeiske universitetsalliansen CHARM-EU. De åtte andre partnerne er University of Barcelona (Spania), Trinity College Dublin (Irland), Utrecht University (Nederland), University of Montpellier (Frankrike), Eötvös Loránd University Budapest (Ungarn), Åbo Akademi University (Finland), Julius Maximilians-University Würzburg (Tyskland) og Hochschule Ruhr West (Tyskland). Alliansen CHARM-EU ble etablert i 2019 som ledd i den Erasmus+-finansierte satsningen European Universities Initiative, som skal styrke samarbeidet mellom europeiske universiteter for å fremme kvalitet i utdanning og forskning. I tillegg til at UiB på denne måten er en del av en allianse, gir den mulighet for bilateralt samarbeid mellom de enkelte partnerne. Universitetsledelsen har i løpet av 2023 besøkt eller mottatt besøk fra fem av partnerne. Sentralt for alliansens arbeid er redesign av felles mastergrad, bl.a. med tanke på å inkludere flere partnere i gradssamarbeidet. Alliansen jobber også med utdanningssamarbeid på flere nivå, inkludert en strategi for utvikling av doktorgradssamarbeid. UiB vil følge disse prosessene tett.

EUs internasjonale kunnskapssamarbeid

Det europeiske samarbeidet vil også kunne brukes til å styrke UiBs øvrige internasjonale samarbeid; EUs rammeprogram for forskning og innovasjon er fortsatt åpent for samarbeid med forskere i alle land, og viktige samarbeidsland er, eller er i ferd med å bli assosierte medlemmer. Det blir derfor viktig for UiB i større grad å dreie sitt fokus på internasjonalt

⁶ [Strategi for norsk deltagelse i Horisont Europa og Det europeiske forskningsområdet - regjeringen.no](#)

⁷ [Strategi for norsk deltagelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet - regjeringen.no](#)

samarbeid mot EU. UiBs Brusselkontor og vårt medlemskap i CHARM-EU vil være arenaer som for bidrar til dette.

EU har også en rekke bilaterale avtaler og regionale dialoger om forsknings-, innovasjons-, og utdanningssamarbeid med land og regioner utenfor EU. Det er politisk dialog med viktige regioner i verden om vitenskap og teknologi, eksempelvis med [Afrika, Latin-Amerika og Karibia](#). Disse politiske dialogene resulterer ofte i strategiske partnerskap mellom EU og regionene. EU har også 19 Erasmus+-kontorer og Erasmus+ kontaktpunkter i 84 andre land utenfor EU/EØS.

EUs Erasmus+-program muliggjør globalt samarbeid med hele verden gjennom årlige utlysninger til utdanningsprosjekter. Det har især vært mye midler tilgjengelig for samarbeid med EUs naboregioner i sør og øst, både i forrige og inneværende periode, og det er nå en økt satsing på Afrika sør for Sahara og Latin-Amerika. Det vil bli viktig å mobilisere UiBs nettverk og partnere i disse regionene inn mot disse utlysningene. Det vil være nyttig å rekruttere tredjelandsstudenter gjennom Erasmus Global mobilitet og Erasmus Mundus felles masterprogrammer, som begge er unntatt studieavgift. I tillegg er det svært mye midler å hente gjennom Erasmus+ kapasitetsbyggingsprosjekter.

EKSEMPEL – Mobilisering til Horisont Europa

I [styresak 20/22](#) ble universitetsstyret orientert om hvordan UiB ville jobbe for å mobilisere UiBs forskere til å benytte seg av mulighetene i Horisont Europa. Siden styresaken er det arrangert en serie med seminarer for å informere om programmet og gi hjelp og inspirasjon til forskere som ønsker å søke.

EKSEMPEL – [Felles nordisk arrangement i Brussel](#) om Afrika-Europa-samarbeid

innen forskning og innovasjon i september 2023. Syv nordiske aktører samarbeidet om arrangementet som fikk et stort nedslagsfelt og samlet deltagere på høyt nivå fra både EU og Den afrikanske union. Arrangementet viste frem gode eksempler på nordisk-afrikansk samarbeid og synliggjorde UiB som aktiv norsk aktør i samarbeid med Afrika. Forskere fra UiB deltok og fikk oppdatert informasjon om europeiske virkemidler og innsats for styrket samarbeid med afrikanske universiteter.

4. Påvirke internasjonal, og særskilt europeisk, kunnskapspolitikk

UiB skal «*Bidra til å forme europeisk og nasjonal kunnskapspolitikk og tydeliggjøre betydningen av grunnleggende forskning*» (UiB strategi 2023-2030).

EUs betydning for norsk forsknings-, innovasjons- og utdanningspolitikk har økt de seneste årene. For EU er rammeprogrammene for forskning, innovasjon og utdanning viktige virkemidler for å oppnå overordnede politiske mål om f.eks. grønn og digital omstilling og demokratisk samfunnsutvikling, og diskusjonene om de neste rammeprogrammene, som skal starte i 2028, er allerede i gang. Det er derfor viktig å følge med på utviklingen og benytte mulighetene for å gi innspill til de politiske prosessene for at EUs programmer og virkemidler skal treffe best mulig. UiB skal bl.a. gjennom en strategisk bruk av UiBs Brusselkontor være med på å påvirke EUs politiske prosesser på relevante politikkområder i tiden fremover. Frem mot de neste rammeprogrammene vil det være aktuelt for UiB å delta i og gi innspill til diskusjoner rundt åpenhet mot verden, strukturen i programmene, tematiske prioriteringer og budsjettfordeling mellom de ulike virkemidlene i programmet.

På utdanningsfeltet søker EU en mer tydelig utdanningspolitisk rolle. EU har etablert et europeisk utdanningsområde og målet er å fjerne nasjonale barrierer for mobilitet.

Opprettelsene av de europeiske universitetsalliansene er et eksempel på dette. Til tross for at utdanning er et nasjonalt anliggende vil eventuelle endringer på europeisk nivå som følge av enighet mellom medlemsstatene kunne ha stor betydning for norske institusjoner. De senere årene er samarbeidet mellom norske aktører i Brussel og mellom aktører i Brussel og Norge styrket. Samarbeidet bidrar til kunnskapsspredning og til at flere deltar i medvirkningsarbeidet overfor EU. Dette er viktig for å samle informasjon om og få innflytelse på politikkkutforming og europeiske initiativer. UiB jobber for å sikre tilgang på og ta i bruk arenaer for policy-påvirkning der UiB som institusjon kan bidra til utviklingen av internasjonal kunnskapspolitikk.

EKSEMPEL – Posisjonering og påvirkning av EUs politikk og programmer

I 2022 gikk UiB og NORCE sammen om å gi innspill til EU-kommisjonen om havrelatert forskning og innovasjon i Horisont Europa. Posisjonsnotatet [Making the Green Wave Blue](#) ble presentert på et seminar i Brussel der representanter fra EU-kommisjonen, UNESCO og European Marine Board diskuterte havrelaterte temaer og strategiske prioriteringer med forskere og ledere fra UiB og NORCE.

I 2023 samlet UiB sine innspill til hva som skal prioriteres i siste periode av Horisont Europa. Anbefalingene ble sendt inn i form av et posisjonsnotat til høringen om Strategisk plan for Horisont Europa 2025-2027. [Les hele posisjonsnotatet her.](#) UiB sendte også et posisjonsnotat om Erasmus+ som er tilgjengelig [her](#).

UiB har også spilt inn på to åpne høringer i 2023 på overordnet politisk og strategisk nivå for EU: (1) EUs klimamål frem mot 2040 og (2) 'Defence of democracy'-politikkpakken. Gjennom høringsinnspillene deler UiB kunnskap og synliggjør seg som aktør på temaer som er viktige for UiB overfor EU-kommisjonen, norske myndigheter og andre interessenter. Flere fakultet har vært involvert i prosessene og har gitt sine innspill til [UiBs høringssvar om Defence of Democracy](#) og [UiBs høringssvar om EUs klimamål frem mot 2040](#).

Oppfølging av strategiske innsatsområder

Det er viktig for UiB å styrke det internasjonale arbeidet og oppnå ambisjonene om økt synlighet internasjonalt, større gjennomslag i EUs rammeprogrammer, påvirkning av internasjonal kunnskapspolitikk og gi ansatte og studenter mulighet til internasjonale partnerskap og erfaringer.

Ulike tiltak og aktiviteter vil prioriteres.

- Strategisk ta i bruk UiBs nettverk og allianser for å:
 - o gi ansatte og studenter muligheter for mobilitet og samarbeid
 - o synliggjøre UiB og UiBs forskning innen områder hvor UiB har internasjonalt sterke fagmiljø
 - o bygge partnerskap og mobilisere frem mot relevante utlysninger
 - o sikre en samkjøring av politiske innspill slik at våre posisjoner blir styrket inn mot EU og andre politiske instanser
- Følge opp nasjonale retningslinjer for ansvarlig internasjonalt samarbeid
- Fremme akademisk frihet på internasjonale arenaer
- Fremme UiBs interesser og innspill i relevante høringer og fora for samfunnsdebatt

- Arbeide for å påvirke faglige prioriteringer og utformingen av utlysninger i rammeprogrammene slik at de i størst mulig grad treffer fagmiljøene ved UiB
- Benytte Brussel-kontoret for å styrke synlighet og dialog med europeiske aktører i Brussel.
- Mobilisere og støtte ansatte og studenter til å benytte seg av muligheter for mobilitet og internasjonalt samarbeid, med særlig vekt på forskere tidlig i karrieren
- Mobilisere og støtte ansatte og studenter til å benytte seg av EUs ulike virkemidler
- Arbeide systematisk for å sikre gode relasjoner og samarbeid med tredjeland som har avtaler med EU og dermed tilgang til finansiering gjennom rammeprogrammene.
- Benytte Brusselkontoret, deltakelse i nettverk og organisasjoner til å holde oss oppdatert på kommende relevante policyprosesser.
- Bidra i inn universitetsalliansen CHARM-EU, og styrke bilateralt samarbeid med utvalgte partnere i alliansen.
- Delta på arenaer og i innspillsrunder tilknyttet strategisk viktige policyprosesser i EU og knyttet til den nasjonale europapolitikken.
- Forvalte bred kunnskap om og kontakt med land, regioner og institusjoner som UiB har en strategisk interesse av å samarbeide med.

Universitetsdirektørens kommentarer

Internasjonalt samarbeid er en forutsetning for et forskningsintensivt universitet på høyt nivå, og Universitetet i Bergen er et universitet med en tydelig internasjonal profil. Vårt globale engasjement og våre internasjonale relasjoner må vedlikeholdes og kontinuerlig videreutvikles.

De siste årene har den geopolitiske situasjonen og de ytre rammene for internasjonalt samarbeid endret seg drastisk og fått betydning for våre samarbeidsrelasjoner. Det er viktig at UiB har en tilstrekkelig kunnskapsberedskap og en bred portefølje som gjør oss i stand til å omstille oss. Det er også viktig å styrke koblingen mellom det internasjonale samarbeidet og UiBs satsning på økt eksternfinansiering fra EUs programmer. UiBs deltakelse i den europeiske alliansen CHARM-EU vil kunne bidra til viktig faglig og kunnskapspolitisk samarbeid samt kunne styrke våre forskningssøknader innenfor EUs programmer. Tilslag i EUs rammeprogrammer er viktig, ikke kun for å sikre finansiering; deltagelse i EU-prosjekter gir UiB et internasjonalt kvalitetsstempel og gir tilgang til internasjonale fagmiljø og kompetanse som er nødvendig for kvaliteten av forskningen ved UiB. UiB vil følge med på hvilke bilaterale avtaler og dialoger EU har, og stimulere til samarbeid med institusjoner i de aktuelle områdene. For UiB er det dessuten viktig å bruke slike arenaer til å fremme egne synspunkter og interesser når internasjonal, og særskilt europeisk, kunnskapspolitikk skal utformes.

I en tid med en rekke demokratier under press, ligger det et ekstra ansvar i de norske universitetenes samfunnsoppdrag knyttet til å fremme akademisk frihet og demokratiske verdier både i Norge og internasjonalt. Internasjonalt kunnskapssamarbeid har en viktig funksjon og er en forutsetning for å løse globale utfordringer. For at UiB skal få mer ut av sitt internasjonale arbeid på institusjonsnivå er det viktig med noen utvalgte prioriteringer i samarbeidene. De fire innsatsområdene som er introdusert i saken bygger på UiBs strategi og gir en viktig retning og konkretisering for det institusjonelle internasjonale arbeidet ved universitetet. Målet er at dette skal komme ansatte og studenter ved UiB til gode gjennom å videreutvikle en institusjon med sterke internasjonale relasjoner og et godt omdømme ute i verden.

Gitt de geopolitiske endringene, innføringen av studieavgift for studenter utenfor EU/EØS-området, endret økonomisk system for UH-sektoren i Norge og en økt betydning av EUs programmer i en norsk kontekst, vil det være et økende behov for å arbeide mer strukturert og systematisk med det internasjonale samarbeidet fremover.

25.01.2024/Annette Servan/Are Straume/Birgit Falch/Katrine Moland Hansen/Christen
Soleim/Alette Gilhus Mykkeltvedt

Navn	Etablert	UiB med siden	Innretning	Antall medlems-institusjoner	Region
Bilaterale samarbeid					
Makerere-samarbeidet	1999	1999	Forskning	UiB og Makerere University	Uganda
MIT-UiB Seed Fund	2023	2023	Forskning (HF og SV)	UiB og Massachusetts Institute of Technology (MIT)	USA
Peder Sather Center for Advanced Studies, Berkeley, USA	2012	2012	Forskning	10	USA
UoWashington/MUoNewfoundland - Staff exchange programme	1979	1979	Forskning, mobilitet	3	USA
Europeiske universitetsallianser					
Arqus European University Alliance – UiB utmeldt i 2022	2019	2019-2022	Forskning og utdanning	7	Europa
CHARM-EU	2023	2023	Forskning og utdanning	9	Europa
Europeiske nettverk og organisasjoner					
Coimbra-Group	1985	1995	Forskning og utdanning	41	Europa
UniLion	2017	2017	Policy	51 (rep. over 150 universitet)	Europa+Japan
Utrecht Network	1987	1992	Forskning og utdanning	32	Europa
European Alliance for Social Sciences and Humanities (EASSH)	2015		Humaniora og samfunnsvitenskap	60	Europa
European Association of Research Managers and Administrators (EARMA)	1995	2000	Forskningsadministrasjon	350	Europa
European University Association (EUA)	2001		Policy	850	Europa
Science Business	2004	2021	Nettverking, Informasjon	73	Europa

Internasjonale nettverk og organisasjoner					
IIE-Scholar Rescue Fund	2002	2022	Forskning	486	Globalt
International Association of Universities (IAU)	1950		Policy	650+	Globalt
International Science Council (ISC)	2018		Policy		Globalt
United Nations Academic Impact (UNAI)	2010		Policy	Over 1,600	Globalt
Scholars at Risk	1999	2008	Forskning	655	Globalt
Sustainable Development Solutions Network (SDSN)	2012	2017	Policy, forskning, utdanning	1700	Globalt
University of the Arctic	2001	2010	Forskning, utdanning, mobilitet	212	Nordområde /global
Worldwide Universities Network (WUN) – UiB utmeldt i 2023	2000	2004-2023	Forskning	22	Globalt
The Latin American Council of Social Sciences (CLACSO)	1967	2015	Forskning	770 (670 i Sør-Amerika, 100 utenfor Sør-Amerika)	Latin Amerika
Southern African-Nordic Centre - SANORD	2007	2007	Forskning	49-21 nordiske og 28 afrikanske institusjoner og høyskoler	Sørlige Afrika
Nordlys		ca. 1998	Utteksling	35	Norden
Forsknings- og studiesentre i utlandet					
Det norske universitetssenter i Paris (DNUP)	1998	1998	Forskning og utdanning	4 eierinstitusjoner og 2 assosierte	Europa
Nordic Centre China - Fudan University	1995	1995	Forskning og utdanning	27	Kina
Nordic Centre India i Delhi	2001	2001	Forskning og utdanning	19	India

Nordic Institute of Asian Studies - NIAS (København) –Nedlagt 2023	1968 – 2023	før 2006	Forskning	23	Norden, Asia
Norwegian Institute of Athens	1989	1989	Forskning og utdanning		Athen
Studiesentre i England (York) og Tyskland (Kiel)		Forvaltning ansvar siden 2003	Utdanning		Europa
Inter-University Centre in Dubrovnik, Kroatia	1972	1972	Forskning og utdanning	170	Europa
Annet					
Akademia Europaea Bergen Knowledge Hub (Nordisk-Baltisk)	2016	2016	Forskning	4000 individuelle medlemmer	Europa
UKRO (Britisk EU forskningskontor i Brüssel)	1984	2010	Forskning, policy, rådgivning	Alle UK-universiteter og Forskningsinstitusjoner (54 medlemer fra UiB)	UK/EU